

Slovenska Gospodinja

Izhaja vsako 1. soboto v mesecu kot priloga »Naš. Listu« in velja posebej prejemana na leto 3 K.

Leto III. V Ljubljani, 3. velikega srpana 1907. Št. 8.

Uredništvo »Slovenske Gospodinje« je v Ljubljani, Mestni trg št. 17.

Spomenik zaslužni ženi.

Začetkom aprila t. l. so odkrile češke žene na praškem pokopališču na Olšanih, nagrobni spomenik lani umrle gospe Humpalove-Zemanove. Bil je to manifestačni dan češke žene. Na evangeljskem pokopališču, kjer leži (le nekaj korakov od groba H. Z.) slavni Šafařík in nekoliko nižje v sredi pokopališča J. Kollar, (pevec »Slavy dcere«.) se je zbralo veliko število češkega ženstva, ki se dobro zaveda, kakega pomena je bila pokojna Humpalová Zemanová v češkem ženskem, pa tudi v narodnem življenju. Ga. G. Slaviková, predsednica »Osrednjega društva čeških žen«, je v kratkih potezah izpregovorila o življenju velike žene. Spomenik sam jasno govori, kaj krije prst pod njim. Spomenik je delo velikega mojstra Sucharde, delo vredno velikega umetnika, vredno velike žene, ki stoji nji v spomin in vredno češkega ženstva, ki ni čakalo več kot eno leto, da je zbralo primerno svoto, ter postavilo svoji prvoboriteljici primeren spomenik. Spomenik je kip pokojnice. Vzvišena nad vse pozemsko se dviga nje postava nad kamenom, nje obraz zre v jasno nebo, nad seboj; videti je izmučen, na bolesterne poteze je sedla globoka žalost. Zavita v pust plašč stoji žena z omaganimi rokami. Žena-trpinka! Vse življenje pokojnice je utelesil umetnik v ta kip, pa morda tudi življenje žene sploh.

Ko se je vrnila Humpalova-Zemanova pred nekaj leti iz Amerike, se je začelo med češkim ženstvom nenavadno živahno gibanje in današnja ženska organizacija je v mnogem uspeh njenega dela. Bila je govornica, a ne govornica praznih fraz, ampak temeljita in prepričana o vsem, kar je govorila. Poznala je svet in življenje, imela je obilico znanja, mogla je govoriti o marsičem. Kot feministka je bila gotovo eden najmočnejših pojavov na Češkem. V Chikagi je ustanovila »Ženske liste«, v Pragi »Srečen dom.« Hvaležne ameriške Čehinje so ji poslale venec na grob. Duh, ki ga je ona prinesla v do tedaj neorganizirano ameriško češko ženstvo, je ostal. Ko je izvršila svoje delo tam, je prišla v Prago. Življenje ji je bilo trpko, poznala je malo sreče i kot soproga i kot mati.

Zato je našla pot: pripravljat srečo drugim. Osvoboditi ženo, vzdigniti jo v nje lastni sili, združiti ženstvo k skupnemu delu, to je bil njen cilj. Dosegla ga je, videla ga ni. Zdi se mi, da stoji kakor osamljena med grobovi na Olšanih. Menda ni bil noben spomenik zmožen napraviti name sličnega vtisa. Morda bi ne napravil istega vtisa, ko bi ne vedel, kaj je bila Humpalova-Zemanová in kaj je hotela. Morda ni nje lastna bolester, ki ji leži na izmučenem licu, mogoče da je to bolester za druge, namesto drugih. Morda je ta bolester že utemeljena v napisu: »Humpalova-Zemanová, plemenita žena, navdušena feministka«. — Umrta je mlada (roj. 1870., umrta 1906.) Še bi jo potrebovalo češko ženstvo v svojih borečih se vrstah, ne samo češko, recimo svetovno. A njen duh je ostal, on vodi, bodri. Nje spomenik kliče k sebi trpeče: defajte same za svojo rešitev. Glejte, šla sem skozi življenje pot in danes je izmučen moj obraz, onemogle so se sklonile roke. Ni še bila končana pot hrepenenja, ko je prišla smrt. Zato je žalostno moje lice. Ne glejte grobov in ne mislite: tako je bilo, ampak pojdite v novo srečnejše življenje. Dajte, da sem spomenik preteklosti! — Da, življenje njeno je bilo en sam velik vzdih trpeče žene, trpeče tembolj, ker je videla tisoče, milijone trpečih. Živa bolester spoznanja. Bilo je to spoznanje žene, da se ženstvo še ne zaveda docela svoje naloge ter da na drugi strani ne najde pripoznanja, ki bi ga zaslužilo. S spomenikom njej je postavilo češko ženstvo tudi sebi spomenik, spomenik spoznavanja, dokazalo je, da vstaja, da se zaveda, da napreduje. Stopi tudi ti v krog spoznavajočih se, žena slovenska! J. L.

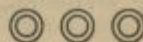

Ljubezen.

Ljubezen mehka dahnila
je iz bogatih vaz,
s poljubom sem pozdravil jaz
tvoj žametni obraz.

Na oknu sama zdaj sloniš
in gledaš v tihi mrak,
med rožami, med zvezdami
se ziblje tvoj korak...

Griša.

Mati — vzgojiteljica.

Odgoja otrok spada med najtežje posle na svetu. Ako ni med starši sloge in ljubezni, postane zanje odgoja otrok še velika muka, za otroke pa nesreča, ki jo seveda najbolj čuti mati, kateri je otrok prva skrb. Najlepši, najvzvišenejši, a hkratu najtežji poklic žene je pač, biti prava, dobra mati, prva vzgojiteljica in učiteljica svojih otrok. Življenje otrokovo je pravo ogledalo, v katerem se zrcali življenje in čustvovanje materino. Kakoršen otrok, takšna mati!

Seveda so prav pogostokrat ravno matere najslabše vzgojiteljice svojih otrok, ker se dajo zapeljati od pretirane ljubezni ter zato svoje otroke silno razvajajo. Večkrat so matere tudi zato slabe vzgojiteljice, ker njim samim manjka resnične izobrazbe in poznanja življenja, ker so površne, omejene in lahkomišelnice. Gotovo je, da nima vsaka ženska poklica in sposobnosti biti dobra mati! Roditi otroke, to pač ni glavna naloga matere, nego svoje rojenčke vzgojiti in jih usposobiti za življenje in za svet!

Nekatere matere pač rade pridigujejo svojim otrokom, kriče in se jeze, vedo dobro, kaj je dovoljeno in kaj ne, a se same ne ravnaajo po svojih lastnih besedah in zahtevah, nego so prepirljive, zavistne, brezsrčne do ljudi in do živali, lažnjive i. t. d. . . Matere pač čestokrat pozabljajo, da so že prav majhni otroci silno bistroidni, da opazijo naši mali stvari, ki uidejo celo odraslim. Otroci kaj hitro pregledajo vsako laž ali komedijo ter se ne dajo voditi za nos!

Zato je prvo in najznamenitejše vzgojno sredstvo dober vzgled. Pa tu niti ni potreba kakega posebnega, neposrednega delovanja, kakega izrednega odgojiteljskega daru ali velikega truda! Mož in žena, ki živita složno v srečnem zakonu, ki sta dobra, blaga, obzirna drug do drugega in do svojih bližnjikov, — ki torej v dobrem izpopolnjujeta drug drugega, gotovo skoraj nevedé in nehoté vzgojita svoje otroke dobro in pravilno.

In nasprotno! Kjer se mož in žena skoraj vedno grdo gledata, drug drugega zmerjata, obkladata s primki in psovkami, preklinjata ter morda celo pretepata, tam so tudi otroci odurni, surovi, brezsrčni ter izgube vse spoštovanje do svojih staršev. Sploh ni hujšega za otroke kakor nesloga roditeljev, ki zatre kakor pogubonosna slana vse nežne in plemenite kalí v otroških srcih ter jim zagreni vso mladost. Nesrečni zakonci rode navadno nesrečne otroke in otrok otroke! Zato naj se oče in mati že zaradi potomcev ogibljeta preprirov, in če se že dogodi, da se kdaj sporečeta, naj se to ne zgodi vpričo otrok, ker rahločuteče srčece to nepopisno boli in se utisnejo taki grdi prizori otrokom neizbrisno v dušo, jo omadežujejo in oblatijo za vse življenje.

Z dobrim vzgledom navajaj mati svoje otroke, da so usmiljenega srca ter da radi pomorejo in postrežejo ubožcem in starim onemoglim ljudem.

Kadar pride berač v hišo, dam vedno krajcar ali kosec kruha eni svojih hčerk z naročilom, naj ga nese ubožčku. In vselej kadar vidi deklica oddaleč reveža, priteče s klicem: »Mama, prosim krajcar za beračka!« ter se mi celo lepše zahvali zanj, kakor če bi ga podarila njej. Nekoč sem celo slišala, ko je dejala moja hčerka revežu: »Pa še drugič pridite!« —

Če si osorna in surova s svojimi otroci ter s posli, postanejo otroci tudi surovi. Ni gršega prizora, kakor videti otroke, ki tepejo svoje pestunje ali hišne deklice. Zato ne dopuščaj nikdar, da bi dvigal otrok svojo roko proti poslu! Navajaj ga na to, da gleda v poslu svojega pomočnika in prijatelja, ki prav tako občuti bol in veselje kakor mi drugi.

Ako pustiš, da bodo otroci prisotni, ko koljete prašiča ali perutnino ali ko potapljate golobe, se prvičkrat otroško srce od bolesti zdrzne, pozneje pa se navadi tega in otrpne mu popolnoma, in ne bo dolgo tega, ko bo tak otrok sam pokončaval ptičja jajčeca, zavijal vratove ptičkom ter trpinčil živino. — Kakor vidi otrok tebe ravnati z živalmi in z ljudmi, tako ravna tudi on z njimi.

Ako sliši otrok, da govoriš s spoštovanjem o sosedih, o učitelju in duhovniku ter sploh o svojih bližnjikih, bo tudi on tako delal — in nasprotno.

Če preziraš in zaničuješ ljudi, katerim morda zibel ni bila tako rahlo postlana, — ki niso mogli doseči tega kar si morda dosegla ti, — če delaš razliko med visokimi in nizkimi, med bogatimi in ubogimi, potem se nikar ne čudi, da delajo tvoji otroci tudi tako in še hujše. In pripeti se ti lahko, da bosta še kdaj bogat sin in premožna hči zaničevala svojo ubožno mater ter se sramovala svojega priprostega očeta. Ako pa ima mati sočutje s tujo boleščjo, jo čutijo tudi otroci. Kako blažilno upliva to na njihovo mlado srce.

Prav tako navaja skrbna gospodinja svoje otroke z dobrim vzgledom, da ne zavidajo bližnjiku sreče in blagostanja ter ga ne zaničujejo v bedi in nadlogi.

Mati, ki opravlja in obira vpričo svojih otrok svoje najboljše prijatelje in znance ter vé o vsakomur mnogo slabega in ostudnega ter prav nič dobrega, taka mati naj se le pripravi, da bodo njeni otroci tudi hinavski, neodkriti in opravljivi.

Pametna mati naj blaži in krepi značaj otrok tudi s tem, da jih uči že v zgodnji mladosti odkritosrčnosti in resnicoljubnosti. Zato pa je v prvi vrsti potrebno, da otrok staršev samih nikdar ne zaloti na laži. Niti v šali ne smejo odrasli lagati, ker otrok ne more vedno razločevati, kaj je šala in kaj resnoba. Otrok mora staršem popolnoma zaupati; vsaka njihova beseda mu mora biti sveta resnica.

Pazi tudi, da otrokom vse natančno izpolniš, kar si jim obljubila, sicer lahko izgubiš njihovo zaupanje. Torej ne obljublaj, česar ne moreš izpolniti, a tudi ne grozi, ako nimaš poguma svoje grožnje izvršiti.

Drugi pogoj otrokove resnicoljubnosti je vera v dobrohotnost in v ljubezen staršev. Starši morajo uživati popolno zaupanje svojih otrok, tako da vedo vsako skrivnost in jim otroci sami razodenejo vse. Otroci se ne smejo očeta in matere pretirano bati. Ako čakajo otroka za vsako malenkost hude besede in ostra kazen, potem ga čestokrat prav ta strah pred kaznijo zavede — v laž. — Če je pa otrok priznal svoj pregrešek, je že to poniževalno zanj in torej zadržuje, da ga resno pokaraš. Le če bi se pregrešek večkrat ponavljal, ga resnejše kaznuj. Sploh izkušaj kolikor mogoče doseči le z dobroto in z ljubeznivostjo. Vendar pa se nikakor ne straši tudi strogosti, ako si po dobrem preudarku prišla do zaključka, da je potrebna. Pomni pa, da kdor za vsako majhno stvar kaznuje ali čezmerno plačuje, vzgoji dostikrat le trmaste, svojeglavne in potuhnjene otroke.

Če so zaslužili otroci hvale, jih moraš pohvaliti; toda kaži jim svojo zadovoljnost le tedaj, kadar so storili res kaj posebnega in hvalevrednega. Pametna mati nikdar ne hvali otrok zaradi darov, ki jih imajo od narave, ali pa za opravila, ki so jih storiti dolžni. Samo kadar so posebno pridni in ubogljivi, jih z dobro besedo vzpodbujaj tudi še za naprej. Ogibati se pa mora mati ničmernosti ter ne povzdigovati svojih otrok nad druge. Nedopustno je hvaliti lastne otroke zaradi njih zunanosti in nadarjenosti. Tako hvalisani otroci se kaj hitro prevzamejo, če slišijo vedno in vedno, kako so lepi, bistrourni, imenitni in bogati! — Navajaj torej svoje otroke, da bodo ponižni, skromni in zmerni! Lepo je videti otroke imenitnih in premožnih staršev, če so skromni in priprosti, a zoprni je pogled na otroke priprostih staršev, ako se nosijo pregosposko in smešno napuhnjeno. Jako slabo izpričevalo si dajejo matere, ki že na majhne otroke obešajo najrazličnejše nakite ter jih preobkladajo z najrazličnejšimi pentljami, svilenimi in baržunastimi trakovi in dragimi čipkami. Mladost in sveža veselost otrokova je že sama na sebi tako lepa in prikupna, da ne potrebuje nikakih dodatkov.

Nikakor ni treba, da bi otrok dobil v roke vse, kar hoče; zatorej naj se že od malega navaja odrekati si kaj ter brzdati poželjivost.

Otrok si želi vedno novih, vedno lepših in dražjih igrač, oblek in sladkarij. Za vsem izteza roke, za vsako stvarjo hrepeni in imeti hoče vse, kar vidi v izložbinem oknu, na trgu ali kjerkoli. Poznam starše, ki ugajajo vselej vsaki, še tako nespametni prošnji svojih otrok, kupujejo jim cele kupe dragocenih igrač, krasnih oblek, slaščic i. dr.; žrtvujejo jim velike svote, včasih celo na škodo svojega doma. Njih otroci pa vendar nimajo nobenega veselja z vsemi temi darovi,

ker jih je pač preveč in ker se jih hitro naveličajo. Kar jim je še danes napolnjevalo dušo in srce s koprnečim hrepenenjem, leži že jutri pozabljeno, morda celo polomljeno in raztrgano po raznih kotih. Taki otroci ne pripisujejo darovom svojih staršev nikake cene ter niti ne mislijo, da imajo starši zaradi takih darov stroške in škodo. Denar jim je brez vrednosti, darila brez cene in resničnega srčnega užitka ne občutijo ob darežljivosti svojih roditeljev pravzaprav nikoli. S tem pa se taki otroci nauče potratnosti, zapravljalnosti, lahkomišelnosti, razsipnosti, da kasneje tudi lastni zaslužek za ničvredne stvari mečejo skozi okno in končno žalostno propadejo v bedi in sramoti.

Navajaj zatorej svojega otroka, da se razveseli že najneznatnejšega darilca, ki mu ga daš! Košček pisanega, srebrnega ali zlatega papirja, skromna slaščica, navaden kifelj, ali presta, mala punčka, priprost konjiček, ponižen, a čeden predpasnik ali cenen robec i. t. d. — taki in enaki darovi, izročeni v primernem času, učinkujejo na otroško srce veselejše in ugodnejše, kakor celi zaboji najdragocenejših igrač ter najdražjih oblek, klobukov in tort! Otrok začenej že zgodaj spoštovati delo in z delom pridobljeni denar! Zaveda naj se, da je denarja škoda tratiti za nepotrebne malenkosti ter naj vé, da oče in mati s trudom in žrtvami pridobivata svoj imetek! Jaz rečem večkrat svojim hčerkam, ko dobim svoj ali soprogov zaslužek: «Glejte, zopet imamo denar, ki smo zanj trpeli in se mučili! Pozno ponoči, ko ste ve že dolgo sladko spale, je še delal vaš oče in pisal za vas in zame, da je dobil sedaj ta svoj zaslužek! Glejte, delala sem tedne in mesece — hodila nisem na izprehod, odrekala sem se zabavam in veselju, samo da sem zaslužila ta denar! — Če bi vaš oče spal in pasel lenobo ali če bi hodila jaz po veselicah, ne bi imeli sedaj teh bankovcev! In kadar boste ve velike, boste pač tudi rade delale, da se boste mogle dostojno preživljati in primerno oblačiti!» — Tako nekako govorim svojim hčerkam, in zdi se mi, da ravnam pravilno. Vsaj posledice so take, da se moje deklice rade odrekajo vsem sladkosnedim izdatkom ter da skrbno štedijo z vsakim vinarjem, ki jih mečejo v svojega »slona« (hranilna pušica)! In kako srečne so, če si prihranijo nekaj desetice, da jih potem s triumfom nesejo v poštno hranilnico ali pa si zanje kupijo šolski zvezek ali nov predpasnik! Nadejam se torej, da moje hčerke, tudi ko odrasejo, ne bodo potratne, nego da si ohranijo spoštovanje do dela in ljubezen do štedenja. Če se izpolni ta moja nada, se mi pač ni bati za njihovo bodočnost! —

Tudi v hrani ne smejo biti otroci preveč izbirčni. Zahtevaj, da je otrok vse, kar prineseš na mizo! Sicer se res včasih primeri, da otrok kake jedi ne prenese, ker se ji ustavlja otroški želodec; s tako jedjo ga seveda ne smeš preveč siliti; toda ne delaj prepogostokrat izjem, ker s tem preveč razvadiš otroški želodec. — Varuj tudi otroke sladkosnednosti! Ne iz-

dajaj po nepotrebnem denarja za sladkarije, ki kvarijo zobe, nego navadi svojo rodbino na priprosto hrano, ki je najbolj tečna in zdrava. Sladkosnednost otroke včasih celó zapelje v tatvino. Če namreč ne dobé, česar poželé, izkušajo sami izmakniti iz shrambe slaščice ali pa jemljejo denar staršem, samo da si kupijo zaželjenega peciva. — Zato poudarjam še enkrat, uči otroke zgodaj odrekati si kaj ter krotiti se.

Tudi ne dajaj otroku nikakih opojnih pijač, že zato ne, da se jih preveč ne navadi! Za otroke sta najzdravejši in najprimernejši pijači voda ter mleko.

Da pa dosežeš pri otrocih uspehe vzgoje, jih navadi že v najnežnejši mladosti pokorščine. Že v prvem letu se mora otrok učiti ubogati. Svoje glavni so skoraj vsi otroci, toda v prvih letih se jim ta svojeglavnost lahko izbije, pozneje pa se ne da več. Le mlado drevesce se da upogibati, staro pa se zlomi. Ukazov staršev ne smejo omajati niti solze, ne prošnje, ne laskanje. Kar si enkrat odrekla, tega ne dovoli nikdar.

Zato pa prej dobro premisli, kaj otroku zapoveš ali kaj mu odrečeš... Ako naučiš otroke že od malega ubogati, jih obvaruješ na ta način marsikatero bridke izkušnje. — Pa ne le starše, nego tudi druge predstojnike, katehete in učitelje mora ubogati in spoštovati otrok. Nikdar pa ne smejo starši dajati svojim otrokom potuhe. Kako grdo je za otroke, če so lažnjivi igralci in hinavci. —

Poleg vsega tega pa skrbi tudi za telesno zdravje otrokovo! V zdravem telesu biva tudi zdrava duša. Zato je pač dolžnost vsake matere, da skrbi že od prvega dne z največjo pozornostjo za telesno negovanje svojega otroka, da izkuša olepšati, oplemeniti v cvetočem zdravju otrokovo telo, kar je predpogoj nadaljnjega otrokovega duševnega razvitka, predpogoj zadovoljnega in srečnega življenja... Koliko otročičkov pomrje v najnežnejši dobi zaradi malomarnega ravnanja slabe matere ali nevedne pestunje! Vsi udje majhnih otrok so mehki, občutljivi, notranji deli telesa nežni ter se zato jako hitro prehlade, pokaze in poškodujejo. Prav zato je treba velike skrbnosti in opreznosti, dokler so otročički še majhni, dokler se pestujejo, ko začno hoditi i. t. d.

Da se ti otrok tudi telesno lepo in pravilno razvije, mu je pa treba snage in reda. Snažna in čista bodi posteljca ter posteljnina. Plenice in rjuhe naj bodo vedno čisto oprane! Zmočene plenice in povoje sušiti in iznova rabiti je velika zanikarnost in brezvestnost, ki je detetu škodljiva; take plenice razširjajo silen smrad, okužajo zrak in se od njih otroku rada vname kožica.

Postelj ne bodi premeška ter vzglavje ne previšoko. Odeja naj bo topla in lahka... Nikar pa ne povijaj otroka trdo v povoje, da se ne more ganiti, niti ne more dihati. Zato bo vseeno lepo in ravno vzasel.

Vsakdanje umivanje in popolno kopanje v mlačni vodi ne ohrani telesca le snažnega, marveč ga tudi krepi in utrjuje. Počasi in polagoma preideš potem k hladnejši vodi, naposled pa ga lahko koplješ v popolnoma mrzli.

Otroci potrebujejo tudi mnogo zraka in svetlobe. Če jih držiš vedno v zaduhli sobi, ti bodo bledeli in hirali ob najboljši hrani in postrežbi, prav kakor cvetke, ki jim ne prilivaš in jim ne privoščiš solnca. Zlasti na kmetih lahko opažamo, kako strašno se boje gospodinje čistega zraka. Okenca vaških koč so že itak jako majhna, toda kmet niti teh ne odpira. Celo poleti je skoraj vse zabito; kaj pa šele pozimi!? Po mnogih hišah vso zimo ne odpro oken, da se mora človek samo čuditi, kako morejo ti ljudje prebivati v tem zaduhlem in strupenem smradu. In prav to je vzrok, da najdemo tudi na kmetih mnogo bledih, suhih obrazov ter uvelih rokic. Naj bi vendar že vse matere vedele, da je čist, nepokvarjen zrak neobhodno potreben k življenju ter naj bi skrbele za to, da se njih stanovanja temeljito ter po večkrat na dan prezračijo. Poleg tega pa morajo biti otroci kolikor mogoče mnogo na prostem. Tudi pozimi naj gredo na sneg in led; to jim ne bo škodovalo, če le paziš, da se gibljejo, da ne stojijo in da niso premočeni. Utrditi se morajo, da jim ne škoduje vsaka sapica...

In končno: otroci se morajo učiti kolikor mogoče. Ne gledaj milo za denarjem, ki ga porabiš za šolske potrebščine ali za drugega pomagača, za služkinjo ali za pastirja; tvoji otroci morajo redno in vsaki dan v šolo. Če je tvoj sin dobre glave, naj se uči dalje, pritrguj si, da postane kaj! Izkušaj ga že v zgodnji mladosti, ali ima veselje do knjig. Čitaj otrokom tudi večkrat primerne povestice in pesmi, pripoveduj jim pravljice in za otroke primerne zgodbe iz sv. pisma, s katerimi jim vzbudiš plemenita čustva.

Trudi se, da z dobro in skrbno vzgojo oplemeniš svoje otroke! Ko bi storila to vsaka mati, bi se izboljšal ves človeški rod in življenje bi bilo lepše, dragocenejše.

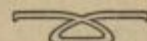
Minka Govékarjeva.

Uséhli cvet.

In zopet gledam cvetje velo,
spomin na te!
Ko sem ga dal ti, je cvetelo,
kot ti dekle!
S teboj je cvelo, ovenelo
s teboj dekle...

Podkrnski.

Na dopustu.

Črtica.

Dočitnice so, in jaz živim med hribi in dolinami na kmetih, v gorskem zakotju brez mestnega hrupa in blišča, miren in skromen kakor kmet.

Druga leta sem porabil svoj dopust za daljna nervozna potovanja; nikdar mi niso brzovlaki vozili dovolj hitro in nikdar nisem preletel dovolj mest z galerijami, muzeji in razstavami. In vračal sem se domov še zmučenejši, še nervoznejši, kakor sem bil odšel.

Včasih sem se za počitnice preselil za nekaj tednov v dragi Gradež ali v potujčeno Opatijo, se kopal v morju z objestnimi Nemkami, predrznimi Madjarkami in brbljavimi Italijankami, se peknel in kahal na obali, da se mi je posnela koža ter da sem se vse noči brez spanja premetaval po razbeljenem ležišču. In vrnil sem se s težkim boleznim srcem, črn, shujšan in oslavljen ter z docela izpraznjeno denarnico.

Včasih pa sem zašel na slovenski Bled, sanjaril po jezeru in otočku, občudoval očaran krasoto naših planin, ki jim ni para na svetu, ter se obenem jezil na domačo in tujo jaro gospodo, ki v svoji neznosni neslanosti prav po opičje posnema neprebavne manire velikomestnih blazirancev in dekadentnih židov. Kako izborno bi se mogli zabavati Slovenci na počitnicah, ako bi po sili ne hoteli kvariti si svobode in komodnosti in ako bi se naše Slovenke ne silile v smešnosti konkurirati s tujkami! —

Zato pa sem pobegnil letos v tiho, pozabljeno gorsko zakotje, da bi ne videl nobenih neslanežev in človeških smešnih opic ter da bi brez jeze in užaljenosti užival sladko brezdelnost. Težko, prepolno muk in skrbi je bilo zame minolo leto, in usoda je bila preradodarna s svojimi udarci. Živci so mi trepetali in silna utrujenost mi je legla na vse ude. Zato pa sem si zaželel miru in samote, temnih šumečih smrekovih gozdov, tihih dolinic z mirno žuborečimi potoki in s polji in travniki, po katerih plove božji blagoslov...

In našel sem dolino, ki sem si jo tolikokrat slikal s hrepenečo dušo v nočeh brez spanja, veličastno v svoji mirni lepoti, bogato slikovitih predelov, čarobnih divjih gajev in tihih, uljudnih kmetov. Nad mano sopejo temnozeleni gozdovi smrek, hoj in hrastov, pod mano se razgrinja tja do obzorja polje z gostim, rumenim žitom, krivečim se pod težo zrnja; kakor bele kače se vijejo po dolini tja v soteske peščene ceste in izza drevja se dvigajo strehe vasic in cerkvic; in okoli in okoli holmi in hribci, po njih pobočju med drevjem skrite selske kočice hribovcev in na njih vrhovih bele cerkvice, krite s škrlji v senci košatih lip. In ko zrem tja doli preko te tihe panorame toli harmonske

kranjske krasote, vtaplja se mi duša toli nasladno in prijetnomehko v pokojno srečo, kakor se pogreza trudna glava upehanega potnika v mehko blazino. Le tupatam oddaljen vesel vzklik pastirja, odtrgan spev preko polja hiteče mladenke, veder zvok cerkvene ure s holma, krik šoje, krakanje lenoletajoče vrane... sicer mir in tišina... Iztegnem se po bohotno razraslem mahu kakor po debeli preprogi, čebele in čmrliji poletavajo okoli mene po travnih cvetkah, nad glavo pa se mi sklanja drenov grm, posut s svojimi sočnatimi, svetlordečemi jagodami, kakor bi bil poškropljen s svežo krvjo. In visoko tam zgoraj veličastni svod božje katedrale v sinji modrini, po kateri plove tuintam kakor bela morska ptica snežen oblaček.

Tedne sem že preživel tu v mirni sreči, ki mi je ni zmotil noben disakord. Edino, kar me je žalilo, je bil spomin na premnoge ure, ki sem jih toli nesmiselno potratil v raznih letoviščih in kopelih in kjer sem toli drago plačeval puhlo, duhomorno zabavo med praznimi ljudmi, ki mi niso mogli biti nič in katerim nisem bil jaz nič. Zdelo se mi je, kakor da sem se sam okradel za toliko krasnih ur, ki si jih ne nadomestim nikdar več, ki pa bi jih mogel uživati v tej tihi dolini s stokratnejšim užitkom in haskom...

V gostilni, kamor hodim vsak dan le obedovat in večerjat, sta nastanjeni dve rodbini. Tu je mlada, živahna koketna trgovčeva žena, Ponikvarjeva s štirimi otroci in uradnikova mlada udova, skromna, mirna, skoraj plaha gospa Končanova z dečkom in deklico. Prve dni smo se le pozdravili, sedeči molče vsak za svojo mizo. Peti dan pa sta se stepla večja Ponikvarčina sinja, prevrnila nekaj stolov, pobila nekaj krožnikov ter se zvalila končno pod mojo mizo. In takrat se je ozrla lepa gospa Ponikvarjeva izza svojega krožnika ter je smehljuje pokarala sinčka:

»Janko! Tonček! Kaj pa vendar počneta? Ali ne vidita, da motita gospoda doktorja!« — In obrnivši se k meni, je dejala počasi: »Dečki so tako živahni! Odpustite, ali človek jim rad privošči vesele počitnice, kaj ne?«

»O, prosim, milostljiva!« sem dejal uslužno in skril pod svoj stol nogo, po kateri sta se mi valjala dečka... Tako sem se seznanil z gospo Ponikvarjevo. Že drugega dne je prisedla kar sama k meni ter mi pripovedovala, kako silno se dolgočasi, ker mora živeti na kmetih sama brez soproga, ki ima v mestu toliko posla, da se more odtrgati komaj vsak mesec za nekaj ur. Ali piše ji skoraj vsak dan. — Pokazala mi je iz žepa cel šop pisem, saj je nepopisno blag, dober, skrben oče in mladeniško ljubeč soprog. In sladko, hrepeneče me je pogledala ter globoko vzdihnila. Bila je lepa, sveža, vesela ta gospa nepopolnih udov, rahlordečih lic in velikih sentimentalno modrih oči. — »Srečen soprog, ki ima toli krasno in zaljubljeno ženo!« sem si mislil... In pripovedovala mi je o svojih otrokih, kako so pridni, poslušni, skrbno

vzgojeni ter da so njena največja sreča in ponos. Povedala mi je natančen životopis vsakega posameznega svojega otroka, njega učne uspehe, prednosti in hibe, kaj kdo rad je in kakšne načrte imata z njimi... Med tem pa je Netka zvonila z žlico po vseh petero krožnikih naenkrat. Zvonko je korakal gromko po sobi ter pretresljivo piskal na veliki svinčeni piščalki, Janko je skakal skozi okno iz sobe na dvorišče in z dvorišča v sobo, mali Tonček pa je vlačil domačega psa za rep, da je mrcina tulila in cvilila od bolesti.

»Gotovo ste tudi nervozni?« me je končno vprašala gospa Ponikvarica počasi s sočutnim glasom.

»Da, silno sem nervozen,« sem pritrdil, resnično razburjen od otrok in nestrpno čakajoč hipa, ko se rešim iz strašnega hrupa.

»Torej trpiva enako,« je dejala Ponikvarica. »Zato sem prišla sèm kaj na kmete k svojim sorodnikom. Oh! Vse noči ne zatisnem očesa in vsaka malenkost me razburja!«

Tu je pes, trpinčen prekruto, zalajal ter od bolesti zarežal na Tončka. V meni se je vse treslo, gospa pa je mirno pokarala sinčka:

»Pusti vendar tega hudobnega psa! Kmetiški psi nimajo nobene vzgoje! Ali slišiš, Tonček?«

Tonček ni slišal, ker je vlačil sedaj psa za obe zadnji nogi, igrajoč se z njim, kakor bi vozil samokolnico...

Pobegnil sem v gozd od nervozne gospe in dobrovzgojenih otrok ter našel ondi mlado gospo Končanko, ki je sedela na posekanih in zloženih brunih ter čitala knjigo. Deklica je tekala po gošči in trgala cvetke, deček pa si je na debelo smrekovo vejo privezal dve vrvici ter se telovadil. Jedva sem jih opazil in pozdravil sem gospo. Takoj je obstal deček ter zavihtel svojo čepico, deklica se je sklonila od svojih cvetk ter se mi nasmehnila, gospa pa je odzdravila tiho, ozrši se v me s svojimi velikimi očmi, ki so me spominjale plahe srne. Ustavil sem se na holmu nedaleč Končanove rodbine ter se zasanjal v naravo. In čul sem, da čita pod mano gospa otrokom iz svoje knjige. Vstal sem, in stopil na rob holma in zrl v dolinico. Na brunih je sedela gospa Končanova, poleg nje na trati je spletala hčerka iz nabranih cvetk venec, sinko pa je ležal vznak v travi, zrl v nebo in poslušal...

Ko sem se vračal zvečer v vas, sem jih videl korakati po cesti pred sabo. Deček in deklica sta prepevala, mati pa je tiho šla poleg njiju.

Po večerji, ko so se Končanovi že umaknili, sem obsedel sam pri svojem pivu in časopisu. Zunaj je bila jasna noč, polna mesečine in pred hišo so se podili Ponikvarjevi otroci. Smejali so se hrupno, pa kričali, topli se, jokali, se ometavali z zelenimi jabolki ter klicali mater na pomoč. Tedaj je prišumela gospa Ponikvarica v sobo smehljajočih lic in najljubeznejšega pogleda. Pozdravil sem.

»Ah, tudi vi se dolgočasite!« me je nagovorila »Ali smem prisesti?« Čakala ni odgovora in sedla za mojo mizo. »Pa so tudi sami dolgočasneži v tej hiši,« je nadaljevala. »Tej Končanki n. pr. se niti govoriti ne ljubi; podnevi se skriva po gozdih, zvečer pa hodi že s kurami spat. No, sploh, ta gospa... hm! prosim vas...« Zaničljivo se je namrdnilo njeno lepo lice in govorila je s prezirljivimi besedami o vdovi in njenih otrokih, hoteča dokazati, da so pravzaprav ti reveži brez manir in vzgoje, vsekakor brez vsakega pametnega smisla za življenje. In potem mi je pripovedovala o svoji bogati hiši v mestu, o svojih toaletah, ki vzbujajo na plesih največjo pozornost ter o velikem oficirskem balu, na katerem je bila ona »kraljica«. Končno mi je razlagala dobrote svoje domače kuhinje ter me zagotavljala, da ima najboljše recepte za močnate jedi, ki so njena kuharskoumetniška specijaliteta...

Utrujen sem jecljal nekaj priznavalnih fraz, za katere se mi je zahvalila s tem, da me je pozvala, naj jo v mestu posetim, da bom njen gost ves dan. Vstal sem, da bi šel spat, toda povabila me je še k sebi, da mi skuha čaja ter da se še nekoliko pogovoriva o izletih, katere morava delati poslej po okolici. In hudomušno se smehljaje je pristavila, da se meni pač sme mirno »zaupati« in da njen soprog »vobče sploh ni ljubosumen«.

Hlineč silen glavobol in z lažjo, da nisem minolo noč niti zatisnil oči, sem utekel...

Tri dni nato pa se nisem več znal rešiti drugače, kakor da sem se preselil v drugo gostilno...

Odslej srečavam gospo Ponikvarico po gozdih in gajih v družbi mladih gospodov: enkrat jo spremlja črnolas jurist, drugič atletski vaški učitelj, odlični kolesar in slaven turist, tretjič pa lep orožnik... Mene gospa jedva še pogleda in odzdravlja hladno, skoraj zaničljivo...

Jaz pa zahajam tjà, kamor prihaja s svojo Vido in Milenom gospa Vera Končanova. Priljubila se mi je skromna, mirna, tiha narava gospe Vere in njene srnčje rjave oči mi ugajajo bolj in bolj. Kaj govorimo, kako se zabavamo... to je moja tajnost. Srečen sem v tej krasni gorski tišini in srce se mi krči, ko vidim na koledarju, da kopné dnevi mojega dopusta, kakor sneg na pomladanskem solncu... In v istini: pomladansko solnce sije na mojo dušo in srnčje oči gospe Vere so me ozdravile vseh bolesti...

Ako se ne varam: prihodnji svoj dopust bom užival že s svojo Vero, Vido in z Milenom! F. G.

Golobici.

Golobica, golobica,
kaj ne, da je to resnica?
Ti perotke boš razpela,
v moj domači kraj zletela.
Golobica, ptiček krotki!
Daj, ah, vzemi pod perotki
vzemi moje srce bolno,
glej, vseh bolečin je polno!
Tam dežela je velika,
morda najdeš mi zdravnika,
ljubčka mojega pozdravi
srcu leka naj pripravi.
Ko boš spet perot razpela,
mene še seboj boš vzela!

M. Zalarjeva.

Iz ženskega sveta.

»Učiteljski Tovariš« in »Splošno slovensko žensko društvo«. V »Učiteljskem Tovarišu« z dne 9. vel. srpana t. l. pozivlja štajerski učitelj, g. A. P. slovenske učiteljice, pred vsem pa Društvo slovenskih učiteljic, naj bi stopilo v dogovor s »Splošnim slovenskim ženskim društvom« glede izvenšolskega delovanja učiteljic po deželi, da bi slovensko ženstvo slóžno razvilo živahno delo za probujo in omiko slovenskega naroda. »Učiteljski Tovariš« pravi med drugim: »Splošno sloven. žensko društvo« v Ljubljani se lepo razvija, ker ima krasno, častno nalogo in ker ima vnete deloljubne članice. To društvo bi gotovo šlo učiteljicam pri njih izvenšolskem delovanju radovoljno na roko; s tem bi dobile učiteljice krepko oporo in pomoč, a tudi omenjeno društvo bi mnogo pridobilo...« »Splošno sloven. žensko društvo« je že opetovano vabilo v listih slovenske učiteljice, naj bi pristopile kot članice in sodelavke društvu, ker društvo potrebuje gmotne podpore ter zlasti agilnih delavnih moči, kakoršnih je med učiteljicami mnogo. Društvo je našlo v tem oziru precej malo ódziva in šteje med svojimi članicami razmeroma malo učiteljic, kar je zelo obžalovati, ker imajo baš učiteljice najlepšo priliko storiti mnogo uspešnega za razvoj slovenskega ženstva. Pri drugih narodih igrajo učiteljice veliko, med ženstvom mnogokrat vodilno ulogo; naj bi se tudi slovenske učiteljice zavedle svoje naloge in svoje vrednosti. Treba nam je organizacije, slóžnega, skupnega delovanja! Le masa doseže kaj; zato je potrebno, da se združimo. »Splošno slovensko žensko društvo« pozivlja iznova vse slovenske učiteljice, kakor sploh vse Slovenke, naj vstopijo v krog naprednega ženstva v Ljubljani, od koder naj bi se širilo živahno delovanje za zdrav razvoj Slovenstva

v vsak, tudi najmanjši slovenski kraj. Naj torej nihče ne čaka, da se ga vabi posebej in osebno, vse one, ki hočejo delati, naj pridejo, naj se nam pridružijo, naj nam pomagajo. Dobrodošla je vsaka Slovenka, kateri je na srcu napredek, probuja slovenskega naroda ter v prvi vrsti napredek slovenskega ženstva.

Vseučilišni profesor dr. T. Masaryk, odlični češki pisatelj in vodja stranke čeških realistov, se je v seji avstrijskega državnega zbora dne 20. julija t. l. z vso odločnostjo izrekel za volilno pravico ter za politične pravice žensk. V svojem znamenitem govoru je dr. Masaryk izjavil, da je prepričan, da bi prinesle ženske pri vseh narodih in prav posebno še pri nas na Avstrijskem prav zdrav element v politično življenje. Ženske niso tako udane alkoholizmu kakor moški, zato so zdravejše, in prav temu dejstvu se imajo moški zahvaliti, da fizično živé.

Zavod sv. Nikolaja v Trstu. Bilo je pred desetimi leti, ko se je začela v Trstu znana rodoljubkinja ga. M. Skrinjarjeva zanimati za stan človeške družbe, — ki je pač jako potreben pozornosti, sočutja in zavetja, — za slovenske služkinje... Minili so sicer časi, ko je prihajal sovražnik v naše dežele in nam je ugrabljial slovenska dekleta. Vendar pa moramo zreti s strahom na novejšo nevarnosti, ki prete onim slovenskim mladenkam, katere sili revščina, želja po boljšem življenju ali tudi želja po večji izobrazbi v tuji svet. Zlasti v velikih mestih preže na mlado ženstvo stotere pogube. Podli postopači, ki se klatijo okrog, sumljivi sopotniki v vlaku in po ladjah, »prijazni« tolmači na postajah in v lukah, predrzni sopolji, hinavski laži-snubci, pohotni gospodarji, lahkoživi sinovi po družinah, pokvarjene tovaršice, gostoljubne starke po prenočiščih, posredovalnice za službe — vsi ti so se zakleli proti našim dekletom, ki prihajajo v mesto. Tega so se že davno zavedle tudi tržaške Slovenke in l. 1898 so ustanovile po prizadevanju gospe M. Škrinjarjeve »Zavod sv. Nikolaja«, zavetišče za brezposelne služkinje. Ta zavod si je stavil nalogo reševati v nevarnosti se nahajajoča dekleta, ki so došla v mesto, ali pa ona, ki so službo izgubila. Zavod deluje najuspešnejše že deseto leto in je sprejel v tem času v svoje okrilje že nad 9000 deklet, ki bi se bila sicer lahko izgubila v šumečih valovih svetovnega mesta. Čestokrat so trkala dekleta v pozni uri na vrata zavoda, trepetajoča od mraza, lačna in trudna. In tu so našla vedno pomoči in dobrega sveta. Tudi tržaška policija pripelje v zavod čestokrat ponoči kako dekle, ki si ne ve samo pomagati na ulici. Z zadoščanjem treba tudi pribiti, da se gospe brez razlike narodnosti rade zatekajo v Zavod po dekleta, dasiravno je dosti drugih posredovalnic za službe. Hvalevredno je, da sprejema Zavod dekleta že na postaji po posebnih »varhinjah«. Njegove gojenke dobe proti prav mali odškodnini nele streho in hrano, nego tudi raznovrsten poduk in koristne nasvete. Ker

pa se vzdržuje »Zavod sv. Nikolaja« le z milodari, je naravno, da prihaja vsled draginje na stanarini, hrani in drugih potrebah v vedno večje zadrege in stiske. Vsak Slovenec in vsaka Slovenka mora uvideti velikansko važnost tega zavetišča; zato se obrača tudi »Slovenska Gospodinja« na slovenske rodoljube in rodoljubkinje s prošnjo: Sezite v svoj žep, vsak po svojih močeh ter pomagajte, da se zagotovi prepotrebnemu zavodu sv. Nikolaja v Trstu Via Jarneto 18 še nadaljni obstanek in se pospeši njegov napredek! Tržaškim Slovenkam pa častitamo na njih plemenitem in toli uspešnemu delovanju!

Svoji k svojim!

Ni vse zlato, kar se sveti, in ni vse dobro, kar hvali kričeča reklama. V tem oziru moramo biti zlasti previdni napram tujim izdelkom. Domačin, Slovenec ima gotovo več srca do svojih rojakov Slovencev in se torej lažje zanesemo, da nam postreže z dobrim, poštenim blagom za primerno ceno. Zato je naravno, da bo vsak pameten Slovenec, vsaka dobra in razumna slovenska gospodinja kupovala vedno le domače izdelke, tembolj ker bo s tem tudi podpirala slovenska podjetja ter množila slovensko premoženje. Zrno do zrna pogača, kamen do kamena palača. Če bi vsaka slovenska gospodinja, vsaka mati kupovala vse potrebščine, vse blago pri Slovencih, koliko slovenskih trgovcev, obrtnikov in drugih podjetnikov bi se dvignilo gmotno visoko, kako vse drugače bi vscveteli slovensko trgovstvo in slovenska obrt. Slovenci bi se ponašali z bogatimi tovarnami in te tovarne bi dajale zadostnega zaslužka Slovincem, ki bi tako lahko ostajali vsi v domovini in bi jim ne bilo treba prodajati za trdi kruh tudi svojega prepričanja, svoje narodnosti, kakor se dogaja to čestokrat delavcem, ki služijo — tujci. Slovenci in Slovenke! Ne kopljite torej sebi jame in ne spleтайте vrvi, na katero Vas obesi tujec! Cenite, spoštujte svoje!...

V Ljubljani je tovarna: Prva jugoslovanska tovarna kavinih surogatov, ki ne izdeluje le poštenega blaga, nego so njeni izdelki celo boljši in cenejši, kakor druga podobna roba. Kdor kupuje »Zvezdno cikorijo« »Prve jugoslovanske tovarne kavinih surogatov v Ljubljani« ter vpošlje tovarni listke, ki so pod pokrovom vsake škatlje »Zvezdne cikorije«, ta dobi poleg tega še popolnoma zastonj edini ženski list »Slovensko Gospodinja«. Slovenke, naročajte se na tako zares cenen način na naš list!

jeva

Maggi zabela

izboljša
okus raznih juh,
omak itd.

Dobiti je v vseh trgovinah z delikatesami in kolonijalnimi blagom kakor tudi v drogerijah

Zakonito zavarovano.

Vsako ponarejanje kaznjivo.

Edino pravi je le Thierry-jev balzam

z zeleno znamko z nuno.
12 malih ali 6 dvojnatih steklenic ali 1 velika posebna steklenica s patent. zamaškom K 5.—

Thierry-jevo centifolijsko mazilo

za vse še tako zastarane rane, vnetja, poškodbe itd. 2 lončka K 3.60.
Razpošilja le proti predplači ali po povzetju.

Obe ti dve domači sredstvi sta kot najboljši splošno znani in svetovno slavni.

Naročila je nasloviti na

Lekarnar A. Thierry v Pregradi pri Rogiški Slatini.

Dobiva se skoro v vseh lekarnah. Brošure s tisoči zahvalnih pisem zastonj in franko.

Ustanovljeno 1804.

IGNAC FOCK

**tovarna mila
in maščobnih izdelkov v Kranju**

priporoča kemično čista mila vseh vrst.

Štedilno „Orlovo“ milo tekmuje prav uspešno z vsakim tujim proizvodom.

Znamka enoglavi orel in ime Fock.

Novo rastlinsko mazilo za prsi

Najnovejša iznajdba iz prirodnin. Trdnota, razvitek in obnovitev nedrij. Bujnost prsij. Rabi se samo zunajno. Zdravniško preizkušeno. Cena lončku z navodilom 3 K in 5 K, poština 70 v. Moje lepotno mazilo lilija da koži mladostno svežost, pomaga gotovo proti pegam in nečisti koži. Cena lončku K 1, milo 70 vin., puder K 1. Prodaja in razpošilja gospa Katarina Menzel, Dunaj, XVIII., Schulgasse 3. I nadstr. 22.

Moški in ženski čevlji

od gl. 2'90 naprej. — Prave ruske galoše, gamaše, mazilo za čevlje itd.

Josipina Herrisch
zastopnica Mödlinške tovarne za čevlje
v Ljubljani, Špitalške ulice šte. 9